

Commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen
t.a.v. de heer W. Bos

Datum : 25 maart 2020
Ons kenmerk : 2020-34
Onderwerp : Reactie rapport "Oud en zelfstandig in 2030 – een reisadvies"

Geachte heer Bos,

De Commissie Toekomst Zorg Thuiswonende Ouderen heeft de vraag hoe de zorg voor thuiswonende ouderen op peil kan worden gehouden beantwoord met aanbevelingen. Veel aanbevelingen geven een richting aan die wij steunen. Maar, uitgaande van het perspectief van de cliënt, zien we dat niet alles bijdraagt aan wat de oudere nodig heeft om goed thuis te kunnen blijven wonen. Zo brengt bijvoorbeeld het met zwaarwegend advies beïnvloeden van onafhankelijk indiceren voor toegang tot de Wlz risico's met zich mee. En niet alle aanbevelingen die bijdragen aan samenwerking en effectiviteit, dragen ook bij aan kwaliteit. Het terugdringen van het aantal aanbieders wijkverpleging in een wijk is een goede lijn, maar moet niet doorschieten. Er moeten voldoende prikkels blijven voor aanbieders om zich maximaal te richten op de cliëntvragen. Ook stelt de Commissie te eenvoudig dat nu al overal wordt gewerkt aan samenwerking en efficiëntie. Wij signaleren dat ouderen daar nog te weinig van merken¹². De oproep tot versterking en versnelling steunen we dan ook van harte. En we voegen daaraan toe dat deze beweging moet bijdragen aan wat ouderen nodig hebben.

De Commissie geeft op hoofdlijnen drie opdrachten mee: ga (ver)bouwen, ga digitaal en werk samen. Aan de hand van die drie opdrachten reageren wij op het rapport.

Ga (ver)bouwen. Een passende woning en een prettige, geschikte woonomgeving zijn noodzakelijk om zelfstandig thuis te kunnen wonen. Het doel hiervan is wat ons betreft niet om zo weinig mogelijk zorg in te zetten, maar om de leefsituatie voor ouderen zo te laten zijn dat zij eigen keuzes om hun leven vorm te geven zo goed mogelijk behouden. De woonopgave is groot en het is nodig dat de bestaande woningvoorraad hierbij wordt betrokken. Het levensloopbestendig maken van woningen, met voorzieningen in de buurt, verdient extra aandacht. (Ver)bouwen mag niet in de weg worden gezeten door regels die achterhaalde doelen dienen, zoals bijvoorbeeld de verhuurdersheffing. Kijk naar de behoeften van ouderen en richt de regels en prikkels zo in dat het loont om te werken aan het realiseren van die behoeften.

¹Langer thuis wonen, Patiëntenfederatie Nederland, Utrecht, juli 2019

²Meldactie Ouderen met een kwetsbare gezondheid – op weg naar een ouderenvriendelijke samenleving, Patiëntenfederatie Nederland, Utrecht, mei 2017. Deze heeft bijgedragen aan het Pleidooi voor een ouderenvriendelijke samenleving van een coalitie van aanbieders patiënten en ouderenorganisaties in november 2017.

Ga digitaal. De richting die de Commissie kiest onderschrijven we. Digitale technieken bieden veel kans om regie te houden. Tegelijkertijd maken we hierbij drie opmerkingen. In de eerste plaats lijkt in het debat hierover vaak de suggestie te leven dat zorg alleen maar goed is, als het in levende lijve wordt geboden en dat digitaal dat nooit kan vervangen. Dat is niet zo. Het gaat samen, mits het goed past bij de mogelijkheden van de oudere. In de tweede plaats roepen we op om voor toepasbare technieken verder te kijken dan de ontwikkelingen binnen de zorg. Juist ook allerlei kleine, praktische op het huishouden gerichte technieken zijn buitengewoon waardevol voor ouderen, zoals bijvoorbeeld spraakbesturingssystemen voor “smart home” toepassingen. In de derde plaats stellen we dat een belangrijke randvoorwaarde een veilige en naadloze communicatie tussen systemen voor de uitwisseling van data is. Goede standaardisering en normering zijn nodig om effectieve gegevensuitwisseling te bevorderen. Tenslotte blijft het altijd van belang voldoende aandacht te houden voor de hoge drempel voor het gebruik van digitale technieken die sommige ouderen ervaren.

Werk samen. Deze oproep steunen wij van harte. En ook de ambitie om het systeem te vereenvoudigen is goed. Tegelijkertijd zien we aanbevelingen die uit deze oproep voortvloeien die niet bijdragen aan goede aansluiting van zorg en ondersteuning op de behoeften van de ouderen.

We hebben de volgende kanttekeningen en aandachtspunten:

- De verschuiving van zorg voor thuiswonende ouderen uit de Wlz naar de Zvw en Wmo kan, mits de randvoorwaarden goed in kaart zijn en in acht worden genomen. Als je vanwege zorgvraag of ondersteuningsbehoefte moet verhuizen naar een verpleeghuis of kleinschalige woonvorm (intramuraal) is dat een logisch moment voor het aanvragen van een Wlz indicatie. Daarbij moet ook de sociale context worden meegewogen. Tot dat moment organiseren ouderen zelf hoe ze hun zorg en ondersteuning inrichten.
Tegelijkertijd moeten we uitkijken dat we niet het kind met het badwater weggooien. Want de vraag is wat dit betekent voor ouderen die nu gebruik maken van een VPT, pgb of MPT. Bijvoorbeeld: kunnen mensen dan rekenen op voldoende dagopvang en ondersteuning bij maaltijden? En kunnen mensen hun zorg zelf blijven organiseren met een pgb? Dit is onvoldoende in kaart gebracht om zo'n verschuiving zondermeer te kunnen doorvoeren. Het concept van kleinschalige woonvormen waar hiervan gebruik wordt gemaakt is – mits in verbinding met de benodigde expertise - waardevol. Dat mag niet verdwijnen.
- De Wlz indicatiestelling moet onafhankelijk blijven om te voorkomen dat ouderen onterecht in de Wlz terecht komen. Het CIZ is daartoe in staat. Voor de wijkverpleging kunnen andere belangen meespelen. Dat brengt risico's met zich mee op rechtsongelijkheid en het kan de zorgrelatie in de weg staan. We willen dan ook niet dat er met zwaarwegende adviezen van de wijkverpleegkundige wordt gewerkt.
- Ondersteuning die vanuit de Wmo (inclusief de huishoudelijke hulp) komt moet voor iedereen laagdrempelig beschikbaar blijven. Een eventuele verschuiving van Wlz-zorg leidt tot meer vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo. Als blijkt dat gemeenten onvoldoende middelen hebben om de Wmo ondersteuning passend te kunnen bieden, dan moet daar alsnog in worden voorzien. Bovendien moet de deskundigheid binnen de Wmo daarvoor toereikend zijn, en de

- indicaties qua aard en tijdsduur geschikt voor de ondersteuningsbehoefte van deze groep.
- Het terugdringen van het aantal aanbieders wijkverpleging is een goede stap waarmee meer samenwerking kan worden gerealiseerd. Maar het mag niet doorschieten. Er moet voldoende balans in het systeem blijven om een te sterk aanbodgeoriënteerde inrichting van het zorgaanbod te voorkomen. In andere woorden: het kan niet zo zijn dat douchen om drie uur 's middags, omdat dat nu eenmaal logistiek handig uitkomt, de regionale norm wordt. Het voorstel van twee of drie aanbieders in een wijk is dan ook wel erg laag. Bovendien vinden we het belangrijk dat ouderen een aanbieder kunnen kiezen die bij hen past, bijvoorbeeld qua levensovertuiging. Tot slot steunen wij de lijn van het "volgbeleid" omdat dit het systeem verder vereenvoudigt.
 - Het buiten werking stellen van artikel 13 Zvw voor de wijkverpleging vinden wij te voorbarig. In het bestuurlijk akkoord wijkverpleging zijn afspraken gemaakt over het inperken van ongecontracteerde zorg. Er worden nu stappen gezet om dat te doen en die onderschrijven we.

Tot slot. De Commissie stelt bij elke aanbeveling of deze bijdraagt aan Regie (R), Eenvoud (E), Integrale benadering (I) en Samenwerking (S). Opmerkelijk is dat er relatief weinig aanbevelingen zijn die bijdragen aan het eenvoudiger (E) maken, terwijl hier vanuit cliëntenperspectief een grote behoefte aan is. Verschillende aanbevelingen bevatten voorstellen voor nieuwe regelingen. De vraag is dan ook of het niet juist moeilijker wordt voor ouderen om hun weg te vinden in zorg en ondersteuning. We vinden het echt van belang dat de eenvoud wordt gediend.

Het advies van de Commissie biedt veel aanknopingspunten voor het borgen van zorg of ondersteuning thuis die de groeiende groep ouderen (straks) nodig heeft. Wij kijken op hoofdlijnen positief naar het advies. Maar, het geheel aan maatregelen moet wel blijven aansluiten bij de oudere zelf, en bijdragen aan kwaliteit en toekomstige houdbaarheid van zorg en ondersteuning. We hopen dat de Commissie onze kanttekeningen (h)erkent en meeneemt in het opstellen van het definitieve advies.

Met vriendelijke groet,

Dianda Veldman
Directeur- bestuurder